

Artikelarkiv Arvesølv 2001

Fiskerkonerne fra Munkebo

af Gudrun Jensen

Teksten er et sammendrag, dels af interviews med Kirstine og Svend Svensson, Karl Hansen og Hans Lillesøe, optaget af Jens Rud Hansen, dels af interview (Fyns Stiftstidende 1956) med Kristine og Svend Svensson, i anledning af hendes 25-års jubilæum på torvet i Odense.

Takket være ovennævnte munkeboeres pietetsfølelse for og fortælleglæde ved et gammelt billede af de gæve fiskerkoner fra Munkebo er det muligt her at berette om en svunden æra i Munkebos historie, og om erindringer fra deres barndoms- og ungdomstid, dvs. fra tiden omkring 1890. Nogle af deres kommentarer var:

”Se, vi kan da huske, at Rasmus Larsens kone Stine, gik til Odense med fisk i en kurv. Det var først senere, at der blev anvendt hunde”.

”Rygkurven havde træbund og var ellers lavet af rødpilevidjer. Den var halvcirkelformet på den del, der var ind mod ryggen, således at den lå godt an. Den blev båret ved hjælp af en specielt formet asketræskæp”.

Billedet med hundene er taget omkring år 1900. Ved Åsum var der fast rasteplads. Lige til højre umiddelbart før åen, når man kom fra Munkebo, benyttede både folk og hunde et vandløb med rent vand til at stille tørsten. Den proces er sikkert overstået, da hundenes ro kunne tyde på det.

*På billedet fra venstre: Marie Johansen, Mille Hansen, Karen Bondesen, Ane Anton-
sen, Stine Svensson og Marie Poulsen*

Studerer man billedet lidt nøjere, kan man forestille sig flere ting. Billedet må være taget på hjemvejen, for vognene er tomme. I Stine Svenssons vogn ses dog en større bylt.

Fiskerkonerne måtte gå med deres last på ryggen. Dengang var vejen meget læn-
gere til Odense end i dag. Først ned gennem Dræby, over åen i Moselaug, gen-

nem Agedrup, Bullerup, over Odense å efter Åsum, op ad bakken og ind gennem Skt. Jørgensgade - en tur på ca. 15 km.

De startede fra Munkebo ved 2-3 tiden om morgenen og var i Odense ved 6-tiden. Her solgte de deres fisk på Fisketorvet og rundt i gaderne, og når der var udsolgt, gik turen hjem igen. Når man tager i betragtning, at de dagen før havde måttet hente fiskene, rense dem, samtidig med at de også havde deres børn, som skulle passes, ja, så må man sige, at de har slæbt, så man knap kan forstå, at de kunne holde til det.

For hundene har traveturen ikke været så lang. Det var nemlig forbudt at tage dem med ind i selve Odense. De blev placeret i forskellige gårde, i Skt. Jørgensgade 12, ved købmand Petersen i Overgade 60 og ved Deleurans Skænkestue. Her har fiskekonerne sikkert mangan en gang fået sig en kop varm kaffe at styrke sig på, før de alene trak vognene ind til Odense.

Det var torsk, fladfisk, sild og ål, der forhandlede. Torskene var samlet i bundter på 2-3-4-5 og 6 stk, så der tilsammen var ca. 3 pund i et bundt. De blev samlet ved at rødpilsvidjer blev stukket gemmen øjnene på hver torsk.

”Enkeltmænd” var store torsk, der blev solgt enkeltvis, og bundterne med torsk blev hængt på kæppe, der var placeret på tværs af vognen. Der har sikkert været pakket tæt på denne måde, og det har nok heller ikke været et lille læs at trække, men der var dog en enkelt, der havde to vogne, en med fjedre, og en med fast aksel. Sommetider skulle der foruden fisk også sælges kød, og så måtte vogntøjet jo kunne holde, og den kraftige vogn blev brugt.

Det har sikkert ikke været ualmindeligt at tage varer med hjem. I hvert fald tog Marie Pouls en del år brød med hjem fra Odense, sirupskranse m.m. Det forhandlede hun så videre derhjemme. Det har yderligere givet en lille fortjeneste. Der var dengang også penge i salg af kød, så det ekstra slæb, var værd at tage med.

Et regnskab kunne på en dag se således ud:

Udgifter: 1 ”sprutkalv,” dvs. en kalv, der havde diarré, men ellers var ganske udmærket kr. 3,00

Indtægter: 2 stk. forfjerding á 1,00 kr. og 2 stk. bagfjerding á 1,50 kr. kr. 5,00

Det blev jo en god skilling, når man tænker på, at en mands dagleje på den tid var 66 øre + kost. Man regner i øvrigt med, at konerne kunne holde 2 mands daglejer pr. tur. Den almindelige arbejdstid dengang var lang, og de havde jo faktisk udført 2 dages arbejde, når de den ene dag skulle hente fisk, enten i Munkebo eller ved Boels Bro, Bregnør, Kerteminde, ja sågar, fortælles det, ved Midskov Skov.

Selvom familiens drenge skulle trække den tomme vogn til landingspladserne, var der dog slæbet med at få den fulde vogn hjem. Derefter kom så arbejdet med at rense fisk, så det var op ved 2-tiden om morgenen og hjem ved 4-tiden om eftermiddagen.

”Det vi kaldte ”ovre ved Storestranden,” altså Lindø, var førhen ikke landfast. Lindø var en ø. Inddæmningen kom først omkring 1870, og først omkring århundredeskiftet begyndte Rasmus Larsens sønner, Martin og Kristian, at benytte stedet som landingsplads, idet de gik ud over engene”.

1903-04 blev der anlagt vej derover. Før den tid var Boels Bro Munkebos fiske-landingsplads, og det bliver den den altså nu igen. Når der hentedes fisk i træk-vognene dernede, så var bakken jo en stor hindring, og mange gange har Knud og Peter Højvangs heste måttet ned og hente trækvognene op.

Onsdag og lørdag var fiskedage i Odense. Første afleveringssted var Fisketorvet. Man afleverede fiskene til dem, der havde stude derude. Resten blev solgt i byen. Først lå fiskemarkedet på det sted, der også i dag hedder Fisketorvet. Derefter flyttede det om ved Klingenberg. Under 2.verdenskrig var det et par år i Adelgade, og Sortebrødre Torv var det sidste sted, der handlede med fisk på torvet i Odense.

Munkebo sogn var repræsenteret til det sidste, nemlig ved førstnævnte Kristine. Når udtrykket Munkebo sogn bruges, er det for at fortælle, at der har været mange rundt omkring i sognet, der er taget ud med fisk, gennem hele perioden – først med kurv på ryggen, så med hundeforspand, så pr. hestevogn, pr. cykel og sidst med bil.

Det følgende er et sammendrag af intervju med Kristine og Svend Svensson i anledning af Kristines 25-års jubilæum på torvet i Odense. Optaget 1956 af Fyns Stiftstidende

”Vores ålehandel på torvet i Odense begyndte den 7. oktober 1930 på grund af fattigdom”, erklærer Kristine og Svensson samstemmende. ”Der var intet arbejde at få i murerfaget, og en svoger foreslog: Begynd at handle med fisk - og sådan blev det. Vi købte en bil med afdrag på 25 kr. om måneden. Fiskene fik vi på kredit”.

Kristine og Svend Svenssons hjem på Fjordvej hvor de solgte deres fisk.

Nede i kælderen, til lyden af rindende vand i ålebassinet, sad torvekone Kristine Svensson, bedre kendt som ”Ålemutter”, sammen med sin mand, Svend Svensson, hver fredag og flåede 15-1600 ål til odenseanernes søndagsborde.

Ved forenede anstrengelser klarede de 1000 ål på 2½ time. Da fru Svensson første gang stod på lørdagstorvet i Odense, fortsatte hun en tradition, der begyndte indenfor hendes mands familie.

Fru Svenssons svigermor havde handlet med fisk på Odense torv i 35 år - og før den tid havde svigermoderens mor haft fiskehandel i Odense i 40 år. Kristine begyndte helt på egen hånd, ikke for at forsætte familietraditionerne, men som før nævnt af nød og trang.

- Er det ikke hårdt at skulle op tidlig lørdag morgen, for at komme ind på torvet?

”Nå, det er ikke noget at snakke om nu. Det var værre under krigen, hvor vi hverken havde noget at køre i eller cykeldæk. Så måtte vi gå til Dræby og tage toget derfra, og en fiskemand, der var på auktionen i Kerteminde, tog vores fisk med ind til Odense. For godt 5 år siden fik vi bassiner i kælderen, så nu sælger vi fisk herhjemme - så tager jeg ikke længere ind på torvet om onsdagen, men nøjes med lørdagshandelen. Der kommer mange herud og henter ål, og om sommeren kommer sommerhusgæsterne og skal ha til *en bi´ ma´*.”

- Hvornår kommer de første kunder og køber fisk om lørdagen i Odense?

”Ved 6-tiden. Så kommer arbejderne fra de store fabriker, når de er færdig med natarbejdet. Og der er jo forskel på, når de køber ind, og når de bedrestillede kommer senere på dagen. Arbejderne køber 3-4 rødspætter, mens de, der har bedre råd, kun køber een, og så nøjs”.

- Hvad er hemmeligheden ved at sælge de mange fisk hver lørdag her på torvet?

”De skal være gode, og man skal kunne snakke med folk, hvad enten de køber eller bare spørger på varerne. Jeg er nu godt tilfreds med torvehandlen, særlig efter at vi er kommet ned på Sortebrødre torv. Da vi flyttede fra det gamle Klingenberg til Albanitorv, græd jeg. Det kunne vel nok mærkes, at der ikke kom så mange kunder helt over i vores krog ved Sct. Albani-kirke. Men nu går det godt, og vi har som regel udsolgt hver dag”.

Kristine Svensson – populært kaldet ”ålemutter” – er en festlig skikkelse fra det gamle Munkebo og er kendt både her og i Odense for sit vidunderlige humør og sine fine ål.

- Og jubilæet skal fejres?

”Ja, jeg tror ikke, jeg kommer ind på torvet i 25 år til, så nu vil jeg ha` en rigtig fest. Jeg tror da også, der bli`r lidt fest på torvet. De har da i hvert fald været og male teltet op”.

Og der var fest på torvet. Kristine Svenssons bod var pyntet med blomster - og kunderne strømmede til for at hylde den populære ”fiskerkone” fra Munkebo. Skulle man engang i Munkebo finde på at stille en skulptur op, kunne en fiskekone med kurv på ryggen, eller med hundeforspand, være et historisk og smukt emne. Det ville være et værdigt minde om det gamle fiskerleje, og et symbol på forrige slægtleds flid, udholdenhed og nøjsomhed.

